

Motion till riksdagen 2012/13:N399

av Lise Nordin m.fl. (MP)

Säkerhet vid svenska kärnkraftverk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en avvecklingsplan för Sveriges tio kärnkraftsreaktorer som avslutas senast år 2030.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elöverskottet i Sverige bör användas för att ta kärnreaktorer ur drift denna mandatperiod.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa effekthöjningar i kärnreaktorer.

Motivering

Kärnkraftsolyckan i Fukushima i Japan våren 2011 visade vilka enorma risker kärnkraft innebär och utgör en definitiv slutpunkt för synen på kärnkraft som säker. Det råder inget tvivel om att det som hände och fortfarande händer i Fukushima även kan hända i Sverige, eller var som helst i världen där det finns kärnkraftverk. Självklart kan inte de bakomliggande faktorerna vara desamma här som i Japan, men det finns många andra faktorer som kan utlösa samma problem, nämligen bortfall av kylning.

Sveriges reaktorer är gamla och dras med allvarliga säkerhetsbrister. De svenska reaktorerna fick skarp kritik efter EU:s stresstester. Sedan år 2000 har det inrapporterats närmare 4 000 incidenter till Strålsäkerhetsmyndigheten. En genomgång av de allvarligaste incidenterna på senare tid visar att säkerhetsproblemen knappast minskat sedan den intensifierade debatten om kärnkraftens säkerhet efter olyckan i Fukushima.

Miljöpartiet de gröna anser att Sveriges energisystem måste vara säkert, dels för människors hälsa och miljön, dels för samhället i stort – mot störningar och avbrott, säkert för landets ekonomi och för skiftande opinioner. Det enda säkra med kärnkraften är att den inte behövs.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet anser att Sveriges energisystem ska vara 100 procent förnybart före år 2030. Vi kan även producera ett överskott av förnybar energi som bidrag till klimatarbetet i andra Nordeuropeiska länder.

Det elöverskott som finns i Sverige – och som kommer att öka de närmaste åren – bör användas till att stänga de farligaste reaktorerna, med början redan denna mandatperiod. Vi föreslår att Sverige inrättar en avvecklingsplan för kärnkraften. Vi anser också att effekthöjningar i befintliga reaktorer ska avvisas av säkerhetsskäl.

Stora säkerhetsbrister i Sveriges kärnkraftverk

Under 2000–2011 har det inrapporterats inte mindre än 3 975 händelser vid svenska kärnkraftverk av kategori 1 och 2, vilket innebär nästan en allvarlig händelse per dag. Strålsäkerhetsmyndigheten klassar incidenter på kärnkraftverken i tre kategorier, där kategori 1 är den allvarligaste. Av de 3 975 händelserna klassas 10 som kategori 1. Kategori 2-händelser definieras som konstaterade brister i en barriär eller i djupförsvaret med en grundad misstanke om att säkerheten är hotad.

En genomgång av ett par av de händelser som inträffat vid svenska kärnkraftverk sedan kärnkraftsolyckan i Fukushima visar med all önskvärd tydlighet att säkerheten knappast har förbättrats. Det är snarare mycket som pekar på att säkerhetsläget om möjligt är än värre än förut vilket understryker allvarret, de stora risker vi utsätter oss för och det akuta behovet av att fasa ut de farligaste reaktorerna.

Oskarshamn: turbinhaveri, snabbstopp och vibrationsstörningar

OKG har haft problem med turbinutrustningarna vid alla tre reaktorerna. I februari 2012 skadades högtrycksturbinen på O1 och ersattes av en ny. Men man har sedan dess haft stora problem med vibrationer på den nya turbinen vilka man inte kunnat komma tillrätta med. På O3 har omfattande problem med turbinlager och ångledningsvibrationer lett till långa driftsstopp. På O2 har en turbin på ett gaskombikraftverk havererat och den 15 augusti 2011 stoppades reaktorn för inspektion av turbinen.

Under hösten 2011 snabbstoppades O1, Sveriges äldsta reaktor, fyra gånger under loppet av sju dagar. Vid ett snabbstopp utsätts en reaktor för stora påfrestningar i och med att iskallt vatten pumpas in. Strålsäkerhetsmyndighetens tillsatte en utredning och konstaterade att snabbstoppen hade kunnat undvikas om OKG åtgärdat kända problem. Men trots att OKG har upptäckt brister och tagit fram åtgärdsförslag har problemen inte åtgärdats.

Ringhals: Brand, sprickor, sprängmedel och svetsrester

I maj 2011 utbröt en brand inne i reaktorinneslutningen på Ringhals 2. Under ett täthetstest lämnades en vattendammsugare kvar i reaktorinneslutningen med sladden ansluten till ett eluttag. När lufttrycket sedan ökades uppstod en kortslutning i dammsugaren som började brinna. Branden ledde till ned-

Fel! Okänt namn på

sotning av utrustning, tak, väggar och golv i reaktorinneslutningen och ett omfattande saneringsarbete påbörjades.

Ringhals fick inte tillstånd att starta reaktorn förrän i januari 2012 men när nya problem uppkommit sköts starten upp till april 2012. Branden påvisar allvarliga brister i säkerhetskulturen där lönsamhet prioriterats framför säkerhet. Enligt ett reportage av *Uppdrag granskning*, våren 2012, har kärnkraftsindustrin och Vattenfall dessutom undanhållit information för myndigheter och allmänheten om vad som egentligen skett under branden trots att Ringhals står under särskild tillsyn sedan 2009.

Det finns sprickor i reaktortryckkärlet i reaktor 2 på Ringhals. Sprickor i en reaktortyp av samma slag på Doel 3 i Belgien har där lett till att man stoppat driften av reaktorn. I Sverige har dock SSM enbart bett Ringhals att utöka den normala revisionsperioden och göra fler test.

Under det saneringsarbete som inleddes efter branden 2011 fann man svetsrester i sprinklersystemet i form av en kvarglömd svetsplugg. Sprinklersystemet är ett viktigt säkerhetssystem som används för att kunna nödkyla reaktorn om en olycka inträffar. Svetsresterna hade antagligen funnits där sedan mitten av 1980-talet utan att man märkt dem. När man kontrollerade de andra anläggningarna hittade man likadana rester i Ringhals 4, både i sprinklersystemet och i nödkylsystemet för reaktorhärden.

En klump sprängdeg påträffades inne på Ringhals 20 juni i år. Trots analyser och utredningar har det fortfarande inte framkommit någon förklaring till händelsen.

Stresstester

EU:s ministerråd beslutade efter olyckan Fukushima att alla länder skulle stresstesta sina kärnkraftverk. Resultaten som överlämnades från Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM till Ensreg den 31 december 2011 visade på ett antal mycket allvarliga brister i de svenska reaktorerna. Haveriberedskapsorganisationen är i dagsläget inte kapabel att hantera ett haveri på mer än en enhet i taget. Haveriberedskapen är inte eller utrustad för att klara av ett utdraget händelseförlopp. Ett flertal reaktorer är inte konstruerade för att kunna motstå en jordbävning, många av reaktorerna skulle inte klara av en havsnivåhöjning på tre meter och alternativ kylsänka saknas för flera reaktorer. Den 15 september lämnade reaktorinnehavarna in åtgärdsplaner till SSM som nu kommer att ligga till grund för en nationell handlingsplan som SSM kommer att ta fram och presentera den 31 december.

Strålsäkerhetsmyndigheten har ett mycket viktigt uppdrag att se till att reaktorinnehavarna följer de säkerhetsrestriktioner som finns. Det faktum att myndigheten haft Ringhals under särskild tillsyn under flera års tid tyder på att myndigheten inte har förtroende för att anläggningsinnehavaren kan garantera säkerheten.

Vilka säkerhetsrisker vi kan acceptera är dock en politisk bedömning. Efter olyckan i Fukushima nöjde sig regeringen med att hänvisa frågor om säkerhetsbrister till de kommande stresstesterna. När nu stresstesterna presenterats

Fel! Okänt namn på

och visar på allvarliga brister är det dags för det politiska beslutet om avvecklandet av de farliga reaktorerna. Kärnkraften utgör ett allvarligt hot mot miljö och hälsa. Sverige behöver en avvecklingsplan för kärnkraften som leder till att de sista reaktorerna stängs senast 2030. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin ståndpunkt.

Möjlighet att stänga reaktorer denna mandatperiod

Energimyndigheten gör återkommande prognoser över energi- och elanvändningen i Sverige. Enligt den senaste långsiktsprognozen, som kom i mars 2011 och sträcker sig fram till 2030, kommer Sverige att ha ett stort och växande överskott av el. Redan 2012 väntades överskottet vara tio terawattimmar (TWh) för att sedan växa stadigt fram till år 2020 då det uppgår till 24 TWh, motsvarande nästan hälften av den el som levererades av de svenska kärnreaktorerna 2010. Denna nivå på överskottet väntas i stort sett bestå till åtminstone 2030, så långt prognosen sträcker sig.

Nyligen presenterade Energimyndigheten en kortsiktsprognoz över energi-användningen fram till 2015. Enligt denna blir överskottet 2012 större än vad man tidigare trodde, elva TWh och år 2014 väntas det uppgå till 14 TWh.

Mot bakgrund av det ökande elöverskottet på sikt och möjligheterna att minska elanvändningen genom effektivare användning av energin, är det uppenbart att några nya reaktorer inte kommer att behövas för Sveriges elanvändning. På kortare sikt finns ett utrymme för att stänga en till två kärnreaktorer under innevarande mandatperiod.

Miljöpartiet de gröna anser att energisystemet ska vara 100 procent förnybart senast år 2030. Då bör all elproduktion i Sverige ske med förnybara energikällor och även ge ett tillskott av förnybar el till andra Nordeuropeiska länder. Vi anser därför att det befintliga och prognostiserade överskottet av el i Sverige ska användas för att stänga kärnreaktorer. Under innevarande mandatperiod innebär det att en till två reaktorer kan stängas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stoppa planerna på effekthöjningar

Som ett ytterligare led i förbättrad säkerhet bör också möjligheten att göra effekthöjningar stoppas. Strålsäkerhetsmyndigheten har i dag som praxis att alla reaktorer får köra hur länge som helst, även med höjd effekt. Effekthöjningar av reaktorer innebär ökade flöden, snabbare förlopp, mer radioaktivitet och minskade säkerhetsmarginaler.

Förutom att effekthöjningar minskar de redan små säkerhetsmarginalerna så kan en höjning inte ens motiveras med att Sverige behöver elen med tanke på elöverskottet. Regeringen bör återkomma med ett förslag till ändrad lagstiftning så att effekthöjning i kärnreaktorer inte blir tillåten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2012

Lise Nordin (MP)

Stina Bergström (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Peter Rådberg (MP)

Valter Mutz (MP)

Helena Leander (MP)

Jan Lindholm (MP)